

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

รูปภาษาที่ใช้อ้างอิง (reference) เป็นรูปทางไวยากรณ์ประเภทหนึ่งที่มีอยู่ในปริจเฉท เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความเชื่อมโยงของปริจเฉทนั้น ๆ รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงอาจปรากฏได้หลายแบบทั้งที่เป็นคำนาม, คำสรรพนาม การซ้ำนาม และบางครั้งการอ้างอิงนี้ก็อาจใช้วิธีการละไว้ในฐานที่เข้าใจ คำว่า "รูปภาษาที่ใช้อ้างอิง" ในที่นี้หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏ มณีโรจน์ (2529) เรียกว่า รูปแทน (substitution), วิชา ฌานวังสะ (1986) เรียกว่า การอ้างอิงสิ่งเดียวกัน (reference), การละ (ellipsis) และการซ้ำ (repetition) และนวรรณ พันธุมเมธา (2525) เรียกว่า การซ้ำคำ, การละคำ และการแทนคำ

จากการสังเกตข้อมูลภาษาเมื่อนพบว่า รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแต่ละแบบมีความถี่ในการปรากฏต่างกัน และถ้าลองนำรูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแบบอื่นไปแทนที่รูปเดิมในข้อมูล บางครั้งสามารถแทนได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์และความหมายยังคงเหมือนเดิม แต่บางครั้งก็แทนกันไม่ได้ นั่นแสดงว่าต้องมีเงื่อนไขบางอย่างกำหนดการใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงเหล่านั้นในภาษาเมื่อน เช่นเดียวกับในภาษาไทยตามที่ปรากฏ มณีโรจน์ (2529) ได้เสนอไว้

ในการศึกษารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงนั้น มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านที่เลือกศึกษาปริจเฉทเฉพาะประเภทเช่น สมทรง บุรุษพัฒน์ (1983) ศึกษาภาษาที่ใช้อ้างอิงในปริจเฉทเรื่องเล่าจากข้อมูลนิทานไทย โดยศึกษาในแง่ที่เป็นเครื่องมือตัดสินระดับความสำคัญของตัวแสดงบทบาท (participant rank) รวมทั้งศึกษาการปรากฏของรูปภาษาประเภทต่าง ๆ ที่ใช้อ้างอิง ตัวแสดงบทบาทที่มีระดับความสำคัญต่างกันด้วย การศึกษานี้ทำให้เห็นว่า ตัวแสดงบทบาทที่มีความสำคัญไม่เท่ากัน มีแนวโน้มที่จะถูกอ้างอิงด้วยรูปภาษาที่ใช้อ้างอิงประเภทต่าง ๆ ในอัตราที่ต่างกัน ซึ่งหมายความว่า ระดับความสำคัญของตัวแสดงบทบาทเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดการใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงเหล่านั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าสมมติฐานข้อนี้เป็นจริงหรือไม่ในภาษาอื่น และมีปัจจัยอะไรอีกหรือไม่ที่กำหนดการใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแต่ละประเภท

นิทานเป็นปริศนาเรื่องเล่าที่มักมีตัวแสดงบทบาทหลายตัว และรูปภาพที่ใช้อ้างอิง ตัวแสดงบทบาทแต่ละตัวก็มักจะมีหลายรูป เช่น สรรพนาม การชำนาม หรือการละไว้ในฐานที่เข้าใจ เป็นต้น ดังนั้นจึงน่าจะมีเงื่อนไขของการใช้รูปภาพที่ใช้อ้างอิงซึ่งช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังสามารถติดตามเรื่องได้โดยไม่เกิดความสับสน นิทานจึงเป็นข้อมูลที่น่าจะเหมาะสำหรับการศึกษาคำนี้

การที่เลือกศึกษาภาษาเมียนเพราะเป็นภาษาที่ได้รับการศึกษาวิจัยทางด้านโครงสร้างในระดับเสียงถึงระดับประโยคแล้ว น่าจะได้ลองศึกษาภาษาเมียนที่ในระดับปริศนาเพื่อเป็นการขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับภาษาอื่นออกไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อจำแนกประเภทรูปภาพที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทในปริศนาเรื่องเล่าภาษาเมียน

1.2.2 เพื่อหาปัจจัยที่กำหนดการใช้รูปภาพที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทแต่ละประเภท

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ตัวแสดงบทบาทในปริศนาเรื่องเล่าภาษาเมียน อาจจะใช้รูปภาพอ้างอิงได้หลายประเภท แต่ละประเภทจะใช้ภายใต้ปัจจัยต่าง ๆ กันหลายประการ และการใช้รูปภาพที่ใช้อ้างอิงเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้กำหนดระดับความสำคัญของตัวแสดงบทบาทได้

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้รับความรู้เกี่ยวกับรูปภาพที่ใช้เพื่อการอ้างอิง

1.4.2 ได้รับความรู้เรื่องปริศนาเรื่องเล่า

1.4.3 ได้รับความรู้เรื่องตัวแสดงบทบาทในปริศนาเรื่องเล่า

1.4.4 ได้ขยายขอบเขตความรู้เรื่องภาษาเมียน

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1.5.1 ศึกษา นิทานเมียนทั้งหมด 5 เรื่อง นิทาน 3 เรื่อง เลือกจากภาคผนวกใน

วิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของชาวไทย
ภูเขาเผ่าเข้า บ้านห้วยแม่ซ้าย" ของอุทัย วรสุวรรณรักษ์ และอีก 2 เรื่องได้จากการเล่าของ
ผู้ช่วยทางด้านภาษาซึ่งเป็นชาวบ้าน บ้านห้วยแม่ซ้าย

1.5.2 ไม่ศึกษารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่ทำหน้าที่แสดงความเป็นเจ้าของ ตัวอย่าง
เช่น คำว่า /nin3 ma:1/ 'แม่เขา' มีคำว่า /ma:1/ 'แม่' เป็นคำหลัก และคำว่า
/nin3/ 'เขา' เป็นคำแสดงความเป็นเจ้าของ

การที่ไม่ศึกษารูปภาษาที่ทำหน้าที่นี้ เพราะต้องการศึกษาเฉพาะหน่วยที่อ้างอิงตัวแสดง
บทบาทโดยตรงเท่านั้น คำที่แสดงความเป็นเจ้าของเป็นเพียงส่วนขยายของคำนามอื่นเท่านั้น

1.5.3 ไม่ศึกษารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่ใช้อ้างอิง 2 รูป
มาเชื่อมติดกันด้วยคำเชื่อม ตัวอย่างข้างล่างนี้เป็นรูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่เกิดจากการนำ
สรรพนามและนามวลีมาเชื่อมติดกันด้วยคำว่า /tshaw6/ 'กับ'

nin3 ʔi:1 muə5 tshaw6 nin3 ne:1 ma:1

เขา 2 พี่น้อง กับ เขา ของ แม่

'พวกเขา, สองคนพี่น้อง, กับแม่ของเขา'

การที่ไม่ศึกษารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่มีคำเชื่อมเพราะ รูปภาษาที่ใช้อ้างอิง
ประเภทนี้มีคำหลัก 2 คำ ถ้าจะศึกษารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทโดยพิจารณาคำหลัก
ทั้งสองนั้นร่วมกัน ก็ปรากฏว่าบางครั้งไม่สามารถทำได้

ตัวอย่าง :

คำว่า /nin3 ʔi:1 muə5 tshaw6 nin3 ne:1 ma:1/ 'พวกเขา, สองคนพี่น้อง,
กับแม่ของเขา' จากการศึกษาปรากฏว่า คำว่า /nin3 ʔi:1 muə5/ 'พวกเขา, สองคน
พี่น้อง' เป็นข้อมูลเก่า ส่วน /nin3 ne:1 ma:1/ 'แม่ของเขา' เป็นข้อมูลใหม่ เพราะฉะนั้น
จึงไม่สามารถตัดสินใจได้ว่ารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่มีคำเชื่อมนี้เป็นข้อมูลเก่าหรือใหม่

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะแยกรูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่มีคำเชื่อมออกเป็นรูปภาษาที่ใช้
อ้างอิงย่อย 2 รูป แล้วแยกกันวิเคราะห์ก็ปรากฏว่า สามารถศึกษาการปรากฏของรูปภาษาที่
ใช้อ้างอิงย่อยแต่ละรูปได้ แต่ผลการศึกษาที่ได้ก็ไม่ใช้คำอธิบายวิธีใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงที่มี
คำเชื่อมที่แท้จริง

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1.6.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 เก็บข้อมูล

1.6.2.1 เลือกนิทานเมือง 5 เรื่อง นิทาน 3 เรื่อง เลือกจากภาคผนวก
ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของชาว
ไทยภูเขาเผ่าเข้า บ้านห้วยแม่ซ้าย" ของอุทัย วรสุวรรณรักษ์ ส่วนนิทานอีก 2 เรื่องเลือกจาก
บันทึกข้อมูลของ วิชัย กฤตประโชชน์ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาลักษณะ
ในภาษาเมือง" (2533)

1.6.2.2 ให้ผู้ช่วยทางด้านภาษาซึ่งเป็นชาวเมืองทำความเข้าใจกับนิทาน
เมืองทั้ง 5 เรื่อง แล้วเล่าใหม่จากต้นฉบับ โดยผู้วิจัยถอดเสียงด้วยตนเองอีกครั้ง

1.6.2.3 ให้ผู้ช่วยทางด้านภาษาถอดความหมายจากข้อมูลคำต่อคำ รวมทั้ง
แปลแบบสรุปความให้ตรงต้นฉบับมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

1.6.2.4 สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ช่วยทางด้านภาษาเพื่อประโยชน์ใน
การทำความเข้าใจ

1.6.3 วิเคราะห์ข้อมูล

1.6.3.1 ศึกษาประเภทรูปภาพที่ใช้อ้างอิง ด้วยวิธีการ 3 ขั้นตอนคือ

ก. ให้คำจำกัดความคำว่า "รูปภาพที่ใช้อ้างอิง"

ข. ศึกษากลไกในการอ้างอิงตัวแสดงบทบาท

ค. จำแนกประเภทของรูปภาพที่ใช้อ้างอิงตามกลไกชนิดต่าง ๆ
ที่ทำให้รูปภาพที่ใช้อ้างอิงนั้น ๆ เกิดขึ้น

1.6.3.2 ศึกษาการใช้รูปภาพที่ใช้อ้างอิงด้วยวิธีการ 3 ขั้นตอนคือ

ก. ศึกษาข้อมูลนิทานภาษาเมืองเพื่อหาปัจจัยที่สามารถทำให้เห็น
แนวโน้มการปรากฏของรูปภาพที่ใช้อ้างอิง

ข. จำแนกปัจจัยดังกล่าวออกเป็นประเภทต่าง ๆ

ค. สรุปลักษณะของการใช้รูปภาพที่ใช้อ้างอิงแต่ละประเภท

1.6.4 สรุปผลและเขียนรายงานผลการวิจัย

1.7 ความหมายของคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.7.1 ตัวแสดงบทบาท (participant)

สมทรง บุรุษพันธ์ (1983) อธิบายว่า ตัวแสดงบทบาทอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือ
ไม่มีชีวิตก็ได้ที่เป็นผู้ร่วมในการกระทำ โดยอาจเป็นผู้กระทำเอง หรือทำให้ผู้อื่นประกอบการ
กระทำ สิ่งไม่มีชีวิตที่เป็นตัวแสดงบทบาทจะมีความเกี่ยวข้องกับโครงเรื่องและมีอิทธิพล

ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ สิ่งที่ไม่ใช่ตัวแสดงบทบาท(props)จะไม่ก่อให้เกิดการกระทำใด ๆ เช่น ฉากหรือสิ่งมีชีวิตที่ถูกเอ่ยถึงเลย ๆ อย่างไรก็ตามจากนิทานเหมือน 5 เรื่องที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ไม่พบตัวแสดงบทบาทที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต

เพื่อความกระชับ ในการเสนองานวิจัยนี้จะใช้คำว่า "ตัวแสดง" แทนคำว่า "ตัวแสดงบทบาท"

1.8 คำย่อ สัญลักษณ์ และศัพท์บัญญัติ

1.8.1 คำย่อ :

ลน.	ลักษณะนาม
ลก.	คำลงท้าย
อก.	อุทาน
สข.	คำแสดงหัวข้อ (topic marker)

1.8.2 สัญลักษณ์ :

๘	รูปศูนย์
—	เครื่องหมายแสดงว่าข้อความนี้เป็นรูปเดิม (antecedent)
==	เครื่องหมายแสดงว่าข้อความนี้เป็นรูปภาษาที่ใช้อ้างอิง (reference) ที่กำลังศึกษา
//...//	เครื่องหมายแสดงว่าข้อความนี้เป็นข้อความที่ถอดเสียงภาษาเขียนด้วยตัวสัทอักษรมาจากข้อมูล
'...'	เครื่องหมายแสดงว่าข้อความนี้เป็นความหมายในภาษาไทยที่ได้จากการถอดความข้อมูลภาษาเขียน
/	เครื่องหมายแสดงว่าจบประโยค
"..."	เครื่องหมายแสดงว่าข้อความนี้เป็นคำพูดตรง (direct speech) ของตัวแสดง

1.8.3 ศัพท์บัญญัติ :

กลไกในการโยงความ	= Cohesive device
การเกิดแรงกระตุ้น	= Inciting moment
การคลี่คลาย	= Denouement

การจบ	= Finis
การเชื่อมโยง	= Cohesion
การมีความต่อเนื่องทางเวลา	= Contigent temporal succession
การเริ่มต้นเหตุการณ์	= Exposition
การละนามวลี	= Equi Np deletion
การปิดเรื่อง	= Closure
การเปิดเรื่อง	= Aperture
การเพิ่มความขัดแย้ง	= Developing conflict
การสรุป	= Conclusion
การสิ้นสุดความตึงเครียด	= Final suspense
การให้ความสำคัญแก่ตัวแสดง	= Agent orientation
ข้อมูลเก่า	= Given information
ข้อมูลใหม่	= New information
ความเจาะจง	= Contrastiveness
ความชัด	= Definiteness
โครงเรื่อง	= Plot
โครงสร้างทางไวยากรณ์	= Grammatical profile
จุดสุดยอด	= Climax
จุดสูงสุด	= Peak
ช่วงนำจุดสูงสุด	= Pre-peak episode
ช่วงหลังจุดสูงสุด	= Post-peak episode
ชื่อเรื่อง	= Title
ตัวแสดงบทบาท	= Participant
ตัวหลัก	= Thematic participant
ทัศนปริจเฉท	= Expository discourse
นามวลีเสริม	= Noun phrase in apposition
บุรุษของนาม	= Person
ปริจเฉทกระบวนการ	= Procedural discourse
ปริจเฉทข้อปฏิบัติ	= Behavioral discourse
ปริจเฉทเรื่องเล่า	= Narrative discourse

ระดับความสำคัญของตัวแสดง	= Participant rank
รูปชี้ชัด	= Demonstrative reference
รูปชัด	= Overt form
รูปซ้ำ	= Repetition
รูปเดิม	= Antecedent
รูปแทน	= Substitution
รูปภาษาที่ใช้อ้างอิง หรือรูปอ้างอิง	= Reference
เวที	= Stage
สถานภาพทางความ	= Informational status
หัวข้อ	= Topic

1.9 ข้อมูล

นิทานเมื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาคำนี้ทั้งหมด 5 เรื่อง นิทานแต่ละเรื่องมีตัวแสดงตั้งแต่ 2-8 ตัว ตัวแสดงที่อยู่ในนิทานนั้นมีทั้งที่เป็น คน เทวดา สัตว์ และ ผี เนื้อหาของนิทานส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับตัวแสดงอื่นที่ไม่ใช่คน ได้แก่ เทวดา ผี และสัตว์ ซึ่งตัวแสดงเหล่านี้มีลักษณะเป็นบุคคลาธิษฐาน (personification) คือสามารถพูดได้และมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับคน

ต่อไปนี้เป็นเรื่องย่อของนิทานเมื่อนำทั้ง 5 เรื่องที่ใช้ในการศึกษาคำนี้

1.9.1 นิทานเรื่องที่ 1 : เทวดาลงมาช่วยคนจน

เกริ่นนำ

นิทานเรื่องนี้มีตัวแสดง 2 ตัว แบ่งเป็น 2 พวก ได้แก่ คน และ เทวดา

1. ตัวแสดงที่เป็นคน ได้แก่ แม่และลูกสาว ซึ่งมีพฤติกรรมร่วมกันตลอดเรื่อง ในนิทานจึงเรียกรวมกันว่า /ʔi:1 siəʔ2 tca:1/ '2 แม่ลูก' เนื่องจากตัวแสดงคู่นี้มีพฤติกรรมร่วมกันและถูกอ้างอิงร่วมกันตลอด ในการวิเคราะห์จึงถือรวมกันเป็นตัวแสดง 1 ตัวเท่านั้น

2. ตัวแสดงที่เป็นเทวดามี 1 ตัว คำว่า "เทวดา" นั้น ในภาษาเมื่อนำเรียกรวมว่า /fin3 tca:1/

เรื่องย่อ

มีแม่ลูกคู่หนึ่ง ฐานะยากจนมาก เทวดาธากจะช่วยพวกเขา จึงแปลงกายลงมาเป็น
ผู้ชายรูปร่างอัปลักษณ์และสกปรกมาก

ผู้ชายคนนั้นได้เที่ยวเดินขอที่พักกับชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น แต่ไม่มีใครยอมให้พักด้วย
ผู้ชายคนนั้นเดินมาจนถึงบ้านของแม่ลูกสองคนนี้ ปรากฏว่าแม่ลูกคู่นี้ยอมให้เขาพัก นอกจากนั้นยัง
ต้มน้ำมาให้เขาอาบด้วย

หลังจากอาบน้ำเสร็จ เขาก็ได้ขุดคูตัวเองซึ่งทำให้ร่างกายของเขาเปลี่ยนไป
กลายเป็นชายชราผู้มีลักษณะดีมากคนหนึ่ง ชายชราได้สั่งกับแม่ลูกคู่นี้ว่า น้ำในอ่างแรกนั้น ให้
เอาไปสาดไว้ใต้เตียง แล้วหาของกินไว้ ส่วนอ่างที่ 2 ก็เอาฝาปิดไว้เฉย ๆ ห้ามคุ้เค็ดขาด
จนกว่าจะครบ 3 วัน หลังจากสิ่งเสร็จ ชายชราก็กลับไป

ต่อมาอีก 3 วัน สองแม่ลูกได้เปิดอ่างน้ำดูก็พบว่า ในอ่างแรกนั้นมีทองเต็มไปหมด
อ่างที่ 2 ก็เต็มไปด้วยเงิน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แม่ลูกคู่นี้ก็เลิกร่ำรวยขึ้น

1.9.2 นิทานเรื่องที่ 2 : แม่มด

เกริ่นนำ

นิทานเรื่องนี้มีตัวแสดง 4 ตัว แบ่งเป็น 2 พวก ได้แก่ คน และแม่มด

1. ตัวแสดงที่เป็นคนมี 3 ตัว ได้แก่

1. /taw3 miən3/

ตน.	คน	'คนคนหนึ่ง'
-----	----	-------------

2. /nin3 ne:1 nuə2/

เขา	ของ	น้องสาว	'น้องสาวของเขา' (ของตัวแสดง
			ตัวที่ 1)

3. /nin3 ne:1 ma:1/

เขา	ของ	แม่	'แม่ของเขา' (ของตัวแสดงตัวที่
			1 และ 2)

2. ตัวแสดงที่เป็นแม่มดมี 1 ตัว ซึ่งในภาษาเมียนเรียกว่า

/ŋku:6 tɕəŋ3/

เรื่องย่อ

มีครอบครัว ๆ หนึ่ง ประกอบด้วยแม่ ลูกชาย และลูกสาว พวกเขาได้สูญเสียสาวแม่มีคนหนึ่งมาเป็นสะใภ้โดยที่ไม่รู้ว่าผู้หญิงคนนั้นไม่ใช่คน

หลังจากแต่งงานแล้ว แม่มีคนนั้นก็คู่สามีของตัวเองตามอวัยวะต่าง ๆ ที่ว่างภายในจนชุ่มพอมและตัวเหลืองซีดไปหมด น้องสาวสงสัยจึงได้ถามลูกก็ได้ความว่า สะใภ้ได้คู่พี่ชายของตนจนพอมเหลือง หล่อนจึงไปปรึกษาแม่ แล้วตกลงกันว่าจะฆ่าสะใภ้คนนั้นให้ได้

พวกเขาได้ช่วยกันทำยุงข้าวขึ้น แล้วก็ผลัดกันเข้าไปดูในยุงนั้นว่ามีรูหรือไม่ พอสะใภ้คนนั้นเข้าไปดู พวกเขาสองคนพี่น้องก็ปิดประตูยุงข้าว แล้วจุดไฟเผาจนในที่สุดสะใภ้ผู้เป็นแม่ก็ตายไป

หลังจากนั้นไม่นาน พี่ชายของเขาก็กลับมามีน้ำมีนวลขึ้น แล้วก็ไปสูญเสียผู้หญิงคนใหม่มาแต่งงาน

1.9.3 นิทานเรื่องที่ 3 : นกขุนทอง

เกริ่นนำ

นิทานเรื่องนี้มีตัวแสดง 8 ตัว แบ่งเป็น 2 พวก คือ คน และนก

1. ตัวแสดงที่เป็นคนมี 2 ตัว ได้แก่

1. /tɕaŋ1 sa:n1/

จิ้งชาน 'จิ้งชาน' (ชื่อคน)

2. /tɕaŋ1 sa:n1 buə1/

จิ้งชาน พวก 'ญาติมิตรของจิ้งชาน'

2. ตัวแสดงที่เป็นนกมี 6 ตัว ได้แก่

1. /liəw6 kwə:1/

ขุนทอง 'นกขุนทอง'

2. /nin2 mə:1/

เขา แม่ 'แม่ของเขา (นกขุนทอง)'

3. /nɔʔ2 wə:ŋ3/

นก กก 'นกกก'

4. /nɔʔ2 ŋə:ŋ3/

นก ควาย 'นกเอี้ยง'

5. /นว๑2 7a:1/

นก กา

'นกกา'

6. /นว๑2 tsɨŋ3 tɕiəw2/

นก แขงแซว

'นกแขงแซว'

เรื่องย่อ

มีนกขุนทองตัวหนึ่ง แม่ของมันไม่สบายและอยากกินลันจี่ มันจึงอาสาไปเก็บลันจี่ที่ไร่ของจางซานมาให้แม่ แม่ของมันสั่งไม่ให้ไปเพราะมันยังเล็กอยู่และที่นั่นก็อันตรายมาก แต่มันไม่เชื่อ

นกขุนทองบินไปชนรั้วของพวกจางซานตกลงไปที่พื้นแล้วก็ถูกจับได้ พวกเขาได้เด็ดปีกและหางของมันทิ้งแล้วเลี้ยงไว้ข้าง ๆ เตาไฟ เจ้านกก็เลยต้องอยู่ที่นั่นไปเรื่อย ๆ วันหนึ่งเมื่อปีกของมันงอกออกมาสาวพอแล้ว มันก็แอบบินหนีกลับบ้าน แล้วพบว่าแม่ของมันได้ตายไปแล้ว

นกขุนทองได้บอกให้นักทุกตัวมาช่วยกันจัดงานศพให้แม่ของมัน แล้วก็ส่งนกกาไปตามนกที่เหลือ แต่ปรากฏว่านกกาไปเจอซากสัตว์แล้วก็มักกินซากสัตว์เหล่านั้น จึงไม่ได้ไปส่งข่าว ขณะที่คอยนกกากันอยู่นั้น นกเอี้ยงได้พูดขึ้นว่า บรรดานกทั้งหลายที่อยู่ในที่นั่นล้วนเป็นนกที่ใหญ่กว่านกขุนทอง ทำไมต้องมาช่วยนกขุนทองไว้ทุกข์ด้วย นกกกจึงบอกว่า การไว้ทุกข์นั้นเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ต่อจากนั้นพวกมันจึงส่งนกแขงแซวไปตามนกกา ซึ่งปรากฏว่านกทั้งสองได้บินไล่ตามกันไปไม่กลับมา

พวกนกที่อยู่ที่บ้านทำงานศพจนเสร็จ ต่อจากนั้นจึงเริ่มไว้ทุกข์ นกเอี้ยงบอกว่าพวกตนเป็นนกที่ใหญ่กว่า เพราะฉะนั้นจะไม่ขอมไว้ทุกข์ นกกกไม่ยอมและได้โยนผ้าไว้ทุกข์ซึ่งมีสีขาวยาวไปพาดที่ตัวนกเอี้ยง นกเอี้ยงรีบบินขึ้น ผ้าจึงไปพาดเฉพาะบริเวณหางของนกเอี้ยง ทำให้นกเอี้ยงมีหางเป็นสีขาวแต่มีตัวเป็นสีดำมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนนกกากับนกแขงแซวไม่กลับมาจึงไม่ได้ไว้ทุกข์ ปัจจุบันนกทั้งสองจึงมีสีดำ

1.9.4 นิทานเรื่องที่ 4 : เห็นแม่เฒ่า

เกริ่นนำ

นิทานเรื่องนี้มีตัวแสดง 4 ตัว แบ่งเป็น 2 พวก ได้แก่ คน และ ผี

1. ตัวแสดงที่เป็นคนมี 2 ตัว ได้แก่

1. /taw3 miən3/

คน. คน 'คนคนหนึ่ง'

2. /miən3/

คน 'คน' (ชาวบ้านที่อยู่หมู่บ้านเดียวกับ
ตัวแสดงตัวที่ 1)

2. ตัวแสดงที่เป็นผีมี 2 ตัว ได้แก่

1. /tɕan3 liw3/

จันลิว 'จันลิว' (ชื่อของผีที่สิงอยู่ในต้นเห็ด)

2. /miən4/

ผี 'ผี' (ผีกลุ่มหนึ่งที่เป็นเพื่อนกับจันลิว)

เรื่องย่อ

มีผู้ชายคนหนึ่งเดินเข้าไปในป่า พอต้อนค้ำก็หาที่นอน ปรากฏว่าเจอเห็ดต้นใหญ่
มากต้นหนึ่งขึ้นอยู่บนขอนไม้ ก็เลยเข้าไปนอน แต่ก่อนนอนก็ได้ตัดต้นไม้ต้นหนึ่งที่ขึ้นแหว่งทะลุเห็ด
ต้นนั้นทิ้งไป

ขณะที่นอนอยู่นั้นก็ได้ยินเสียงของผีกลุ่มหนึ่งคุยกันผ่านมาจากต้นเห็ด ผีที่มานั้นได้
ชวนผีที่อยู่ในต้นเห็ดซึ่งชื่อจันลิวไปดูงานศพ แต่จันลิวไม่ไป โดยให้เหตุผลว่าบ้านของตนกำลังมี
แขกอยู่ และแขกคนนั้นมีความสำคัญเพราะได้ช่วยบ่งหนามออกไปจากเท้าของมัน ผีกลุ่มนั้นจึง
พากันไปตามล่าฟัง

หลังจากกลับจากงานศพ ผีกลุ่มนั้นก็ได้เล่าให้จันลิวฟังว่า พวกมนุษย์กล่าวหาว่า
พวกตนขโมยมีดไป ซึ่งที่จริงมีดของพวกเขาหล่นไปได้กับโม

วันรุ่งขึ้น ชายคนนั้นจึงกลับไปสอบถามความจริงและเล่าสิ่งที่เขาได้ยินมาให้พวกนั้น
ฟัง คนพวกนั้นจึงลงทามี่คุดและพบมีดอยู่ที่ใต้กับโมจริง ๆ

1.9.5 นิทานเรื่องที่ 5 : คนไปเที่ยวสาวนางไม้

เกริ่นนำ

นิทานเรื่องนี้มีตัวแสดง 6 ตัว แบ่งเป็น 2 พวก ได้แก่ คน และผีนางไม้

1. ตัวแสดงที่เป็นคนมี 2 ตัว ประกอบด้วย พี่น้องสองคน ซึ่งในนิทาน
เรื่องนี้จะเรียกว่า

1. /nin3 ne:1 jiəw6/

เขา ของ น้องชาย 'น้องชายของเขา'

2. /nin3 ne:1 kwə:6/

เขา ของ พี่ชาย 'พี่ชายของเขา'

2. ตัวแสดงที่เป็นผีนางไม้มี 4 ตัว ได้แก่

1. /ʔiəŋ3 fiw1 siəʔ4/

นางไม้ ผู้หญิงสาว 'นางไม้สาว'

2. /nin3 ne:1 tiə1 ma:1/

เขา ของ พ่อ แม่ 'พ่อแม่ของเขา' (ของนางไม้สาว)

3. /ʔiəŋ3 fiw1 oŋ1/

นางไม้ ปู่ 'ปู่ นางไม้'

4. /miəŋ3 bəw4 kwa:6/

คนทรง 'คนทรง'

เรื่องย่อ

มีผู้ชายคนหนึ่งไปเที่ยวสาวทุกคืน แต่ไปไม่นานก็กลับ พี่ชายของเขาสงสัยจึงถามว่า
ทำไมเขาจึงกลับเร็ว ผู้หญิงที่ไปเที่ยวนั้นไม่ชวนไปนอนด้วยหรือ เขาจึงเล่าให้พี่ชายฟังว่า
เขาจะพบผู้หญิงคนนั้นระหว่างทางทุกคืน แล้วก็คุยกันสักพักหนึ่งจึงแยกกันกลับ พี่ชายของเขา
คิดว่าผู้หญิงคนนั้นไม่ใช่คนแน่ ๆ จึงให้เข็มแก่เขาไปเล่มหนึ่ง แล้วบอกวิธีที่จะพิสูจน์ว่าเป็นคน
หรือผีให้ด้วย ซึ่งถ้าเขาแน่ใจว่าไม่ใช่คนแล้วก็ให้แอบเอาเข็มเสียบไว้ที่ฝ่าผันทัวของผู้หญิงคนนั้น

ผู้ชายคนนั้นปฏิบัติตามที่พี่ชายสั่งทุกประการ ผลปรากฏว่าผู้หญิงคนนั้นปวดหัวมากและ
ขอตัวกลับก่อน เขาแอบตามไป แล้วก็พบว่าผู้หญิงคนนั้นไม่ได้เข้าไปในหมู่บ้านแต่ได้ปีนขึ้นไปบน
หน้าผา แล้วเข้าไปในบ้านหลังหนึ่ง เขาได้ยินเสียงคนในบ้านนั้นคุยอย่างรุนแรง ต่อมา
ได้มีการเข้าทรงในบ้านหลังนั้นซึ่งคนทรงบอกว่า ผู้หญิงคนนั้นโดนพวกมนุษย์ปล่อยของมา

อีกสักครู่ผู้หญิงคนนั้นก็ตาย คนในบ้านได้จับเธอโยนลงมา ผู้ชายคนนั้นก็เอาไฟไป
ส่องดู ก็เห็นกบตัวหนึ่งตกลงมา